تجدیدی کورس

اور

تعلیمی نگرانی عملہ

(۱۴۰۲ھ-۱۹۸۱ء)

مرتبہ:-

محمد یوسف، معاون ناظم

ادارہ ترقی نصاب و توسیع تعلیم صوبہ سرحد

ایبٹ آباد

—: عنوانات :—

۱۔ ابتدائیہ ۔۔۔۔۔۔۔۔ صفحہ ۱

۲۔ تجزیہ سوالنامہ ۔۔۔۔۔۔ " ۲ تا ۵

۳۔ مسائل و تدابیر ۔۔۔۔۔ " ۶

۴۔ اعداد و شمار دربارہ ابتدائی مدارس
و فراہمی تدریس کے لئے (لڑکوں کے مدارس) " ۷ تا ۹

۵۔ ایضاً (لڑکیوں کے مدارس) " ۱۰ تا ۱۱

۶۔ مرد معلمین کی کل تعداد درجہ وار تعلیمی کی سطح پر " ۱۲ تا ۱۳

۷۔ معلمات کی کل تعداد درجہ وار " ۱۴ تا ۱۵

۸۔ کورس میں شمولیت کرنے والے معلمین
و معلمات کی درجہ وار تعلیمی سطح پر تعداد " ۱۶ تا ۱۹

۹۔ تعلیمی کوائف سے متعلق اعداد و شمار
مع سوالات سوالنامہ " ۲۰ تا ۲۲

۱۰۔ انتظامیہ اُمور سے متعلق اعداد و شمار
مع سوالات سوالنامہ " ۲۳

۱۱۔ تجدیدی کورس کے دورانیہ وقت وغیرہ
کے بارے تصویر تجاویز " ۲۴

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

ابتدائیہ :-

آج پورے ملک میں تعلیمی انحطاط زبان زد عام و خاص ہے اور ہر پاکستانی من حیث القوم متفکر ہے کہ اس منفی رجحان کو کیسے روکا جائے۔

صدر پاکستان نے عنانِ حکومت سنبھالنے کے فوراً بعد پاکستانی بچوں میں اسلامی جذبہ بیدار کرنے اور انہیں راسخ العقیدہ مسلمان بنانے کیلئے قومی تعلیمی پالیسی کی شکل میں ایک اساس فراہم کی۔ تمام نصابات کا جائزہ لینے کیلئے ایک کمیٹی مقرر کی جس کو یہ فریضہ سونپا گیا کہ وہ تمام نصابات میں سے اسلام اور نظریہ پاکستان سے متصادم مواد کی نشاندہی کر کے نئی پود کے معصوم ذہنوں کو مسموم ہونے سے بچائے۔

چنانچہ تمام صوبوں کے تعلیمی کارپردازوں نے قومی تعلیمی پالیسی کے نفاذ میں بھرپور کوشش کی۔ صوبہ سرحد کی حکومت نے جہاں جہالت کے خاتمہ کیلئے نئے مدارس کا قیام، مدارس کی عمارات کی تعمیر و مرمت اور تعلیمی و تدریسی سازوسامان کی فراہمی کی جانب توجہ دی، اسی کے ساتھ ہی کردار سازی سے متعلق عوامل اساتذہ، نگران عملہ تعلیم کو بھی جدید تعلیمی تقاضوں سے ہم آہنگی پیدا کرنے کی طرف راغب کیا۔

رپورٹ زیر نظر میں صوبہ سرحد کے ابتدائی مدارس میں تدریسی کٹ کی فراہمی و استعمال نگران عملہ تعلیم کے تاثرات کے بارے میں تحقیقی مطالعہ کو پیش نظر رکھا گیا ہے۔

ادارہ ترقی نصاب و توسیع تعلیم صوبہ سرحد ایبٹ آباد نے جناب ناظم تعلیمات محمد ادریس خان کی ہدایت کے مطابق ایک سوالنامہ مرتب کیا جس کے ذریعہ ابتدائی مدارس سے متعلقہ شماریات، تدریسی کٹ کی ترسیل و استعمال، رہنمائے کتب کی فراہمی اور استعمال اور نگران عملہ کیلئے منعقدہ کورسوں کی افادیت کا جائزہ لینے کو ملحوظ خاطر رکھا گیا تاکہ اس طرح حاصل ہونیوالی معلومات اور نگران عملہ کے تاثرات اور تجاویز کی روشنی میں آئندہ کے تعلیمی پروگراموں کو بہتر بنایا جا سکے۔ رپورٹ ہذا اسی سلسلے کی ایک کڑی ہے۔

(ادارہ)

صوبہ سرحد کے اٹھائیس[۲۸] سب ڈویژنل ایجوکیشن آفیسرز مردانہ مدارس و بتیس[۳۲] سب ڈویژنل ایجوکیشن آفیسرز زنانہ مدارس کو بھیجے گئے سوالنامہ کے جواب میں فراہم شدہ اعداد و شمار کے تجزیہ کے نتیجے میں حسب ذیل حقائق سامنے آئے ہیں۔ اعداد و شمار کی صحت میں معمولی سا فرق کئی وجوہ کی بنا پر ناگزیر ہے۔

I :- اعداد و شمار دربارہ ابتدائی مدارس معلمین و معلمات و تدریسی کٹ

۱۔ صوبہ سرحد میں لڑکوں کیلئے ۴۶۶ مڈل سکول، ۵۰۵۶ پرائمری سکول، لڑکیوں کیلئے ۱۱۳ مڈل اور ۱۸۱۲ پرائمری سکول موجود ہیں۔

۲۔ صوبہ سرحد کے لڑکوں کے ۳۹۱ مڈل سکولوں، دو لوئر مڈل، ۳۲۵۹ پرائمری سکولوں میں تدریسی کٹ موجود ہے۔ جبکہ لڑکیوں کے ۹۳ مڈل سکولوں، دو لوئر مڈل، ۱۰۵۷ پرائمری سکولوں میں تدریسی کٹ کی موجودگی کا اعتراف کیا گیا ہے۔

۳۔ صوبہ سرحد کے لڑکوں کے ۶۳ مڈل، ۱۷۹۱ پرائمری اور لڑکیوں کے ۲۱ مڈل اور ۷۱۹ پرائمری سکولوں میں ابھی تک تدریسی کٹ نہیں پہنچی۔

۴۔ صوبہ سرحد کے مڈل و پرائمری سطح کے مختلف کیڈروں کے معلمین و معلمات کی کل تعداد درج ذیل ہے۔

لڑکوں کے مدارس میں :۔

ای ٹی سی	ایس وی	ڈرائنگ ماسٹر	پی ٹی آئی	معلمین اسلامیات	جے وی	ان ٹیرنڈ
۵۶۰	۶۹۹	۷۸۵	۴۴۵	۴۷۶	۹۱۳	۱۰۲۰۸

۲۲۶۵

لڑکیوں کے مدارس میں :۔

۹۸	۱۱۲	۱۳۰	۹۷	۱۰۷	۱۴۴	۳۵۲۰

۱۳۲۶

۵۔ سوالنامے کے جوابات کی روشنی میں تجدیدی کورسوں میں شمولیت کرنے والے معلمین و معلمات کی جو تعداد سامنے آئی وہ بالواسطہ اس بات کی غمازی کرتی ہے کہ متعلقہ دفاتر میں صحیح اعداد و شمار کے لئے کوئی باقاعدہ ریکارڈ موجود نہیں یا اس بارے میں سوالنامے کا سوال واضح نہیں تھا۔ حالانکہ پرائمری سطح کے تقریباً سبھی اساتذہ ایسے کورسوں میں شمولیت کر چکے ہیں۔

۱۔ تعلیمی کوائف سے متعلق تجزیہ کے بارے میں حسب ذیل نتائج برآمد ہوئے۔

تدریسی کٹ کے بارے میں :۔

۱۔ ۸۸ فیصد مدارس میں تدریسی کٹ استعمال کی جارہی ہے ص ۲-۱

۲۔ ۸۶ فیصد نگران عملہ ایس۔ ڈی۔ ای او، اے۔ ایس ڈی ای او تدریسی کٹ کی رہنمائی کر رہا ہے۔ ص ۲-۴

۳۔ ۸۸ فیصد تعلیمی انسپکٹ کے بارے میں لاگ بک میں ریمارکس لکھتے ہیں۔ ص ۲-۳

۴۔ ۶۱ فیصد نگران عملہ نے خود تدریسی کٹ کا کورس کیا ہوا ہے۔ ص ۲-۳

کتب رہنمائے اساتذہ کے بارے میں

۵۔ ۶۹ فیصد نگران عملہ کی رائے میں کتب رہنمائے اساتذہ معلمین/معلمات کے زیر استعمال ہیں۔ ص ۲۱-۵

۶۔ ۱۱ فیصد نگران عملہ نے بتایا کہ وہ رہنمائے اساتذہ کتب کے استعمال ذکر کرنے کی بابت لاگ بک میں ریمارکس تحریر کرتے ہیں۔

۷۔ ۱۱ فیصد نگران عملہ نے ورکشاپ/کورس کو اپنے ذہن مفید پایا۔ ص ۲۱-۷

۸۔ ۸۹ فیصد شرکا نے کورس کی رائے میں ایک ہفتہ کا دورانیہ کافی تھا۔ ۷۶ فیصد نے نفی میں جواب دیا جبکہ ۲۵ فیصد نے [illegible] ص ۲۱-۸

۹۔ ۹۶ فیصد کی رائے میں ایسے کورس کا دورانیہ تین ہفتے ۳۳ فیصد نے دو ہفتے [illegible] فیصد نے ایک ہفتہ تجویز کیا جبکہ ۱۱ فیصد نے کوئی فیصلہ نہیں دیا۔ ص ۲۱-۹

اساتذہ کیلئے تجدیدی کورسوں کے بارے میں نگران عملہ کی رائے

۱۰۔ ۷۷ فیصد کی رائے میں تجدیدی کورسوں کی وجہ سے اساتذہ کے رویہ میں تبدیلی آئی ہے۔ ص ۲۱-۱۰

۱۱۔ ۸۵ فیصد نگران عملہ دورانِ تجدیدی کورسوں کیلئے نامزدگیاں کرنے کے بعد متبادل منتخب کرتے ہیں۔ ۱۵ فیصد نے نفی میں جواب دیا جبکہ ۱۰ فیصد نے کوئی رائے نہیں دی۔

۱۲۔ ۵۵ فیصد کی رائے میں متبادل انتظام کی عدم موجودگی میں تعلیم متاثر ہوتی ہے۔ ۳۱ فیصد نے نفی میں جواب دیا۔ جبکہ ۱۴ فیصد نے کوئی رائے نہیں دی۔ ص ۲۱-۱۲

III ۔ انتظامی اُمور سے متعلق تجزیہ کے طور پر ذیل کی نشاندہی ہوئی ۔

۱۔ ایس ۔ ڈی ۔ ای ۔ او کی کُل تعداد ۱۰۴ء۳ فیصد ایک بار ، ۵۰ فیصد دو بار ، ۲۹ فیصد تین بار سال میں ہر سکول کا معائنہ کرتے ہیں ۔ جبکہ ۱۰۴ء۴ فیصد نے کوئی رائے نہیں دی ۔ ص ۲۳ ۔۱

۲ ۔ اے ۔ ایس ۔ ڈی ۔ ای ۔ او کے بارے میں بتایا گیا کہ ۸ فیصد ایکبار ، ۵۲ فیصد دو بار ، ۲۵ فیصد تین بار ہر مدرسہ کا معائنہ کرتے ہیں ۔ ۱۵ فیصد نے کوئی رائے نہیں دی ۔ ص ۲۳ ۔۲

۳ ۔ اسسٹنٹ سب ڈویژنل ایجوکیشن آفیسر کے حلقہ میں مدارس کی تعداد میں بتایا گیا کہ ۱۵ فیصد کے پاس ۴۰، ۲۰ فیصد کے پاس ۶۰ اور ۶۵ فیصد کے پاس ۶۰ سے زائد مدارس ہیں ۔ جبکہ ۸ فیصد نے کوئی رائے نہیں دی ۔ ص ۲۳ ۔۳

مشورے و تجاویز :۔

۱۔ کورسوں کے دورانیہ کے بارے میں ۲۲ فیصد نے دو ماہ ۵۰ فیصد نے تین ہفتے کے حق میں رائے دی جبکہ ۲۷ فیصد نے سکوت اختیار کیا ۔ ص ۲۴

۲ ۔ ۴۳ء۷ فیصد نگران عملہ نے تعطیلات کے دوران کورس کرانے کی رائے دی جبکہ ۲۷ فیصد خاموش رہے ۔ ص ۲۴

۳ ۔ ۵۷ء۵ فیصد نے تقریباً سارے مضامین میں تجدیدی کورس کروانے کو کہا جبکہ ۲۵ فیصد نے رائے نہیں دی ص ۲۴

درپیش مسائل و اصلاحی تدابیر کی نشاندہی :-

۱۔ تدریسی کِٹ تمام سکولوں کو مہیا کی جائے۔
۲۔ تدریسی کِٹ کے استعمال کو مزید مؤثر بنایا جائے۔
۳۔ کتب رہنمائے اساتذہ بھی تمام مدارس کو مہیا کی جائیں۔
۴۔ جو اساتذہ تجدیدی کورسوں میں شریک ہوں ان کا ریکارڈ ہر متعلقہ دفتر میں موجود ہو تاکہ کوئی بھی معلّم یا معلّمہ اِن کورسوں سے محروم نہ رہے۔
۵۔ جو معلّمین / معلّمات کورسوں میں شریک ہوں۔ اِس کا باقاعدہ اندراج اُن کی سروس بکوں میں بیحد ضروری ہے۔
۶۔ چونکہ نئے نصاب کی اساتذہ کی اکثریت تجدیدی کورسوں میں شمولیت کر چکی ہے۔ لہٰذا اب قومی تعلیمی پالیسی کے نفاذ اور ملکی وسائل کے پیش نظر تین ہفتے والے کورسوں کیلئے کافی ہیں۔
۷۔ تجدیدی کورس تعطیلات کے دوران کرائے جائیں۔
۸۔ تدریس و تعلّم کے عمل کو بہتر بنانے کیلئے ایک تعلیمی نگران کے پاس ۴۰ سکولوں سے زائد نہ ہوں تاکہ وہ انتظامی، مالیاتی اُمور کے علاوہ معلّمین کی پیشہ ورانہ رہنمائی بھی کر سکے۔

اختتامیہ :-

ادارہ تمام سکولوں کے افسرانِ تعلیم کا تہِ دِل سے ان کے تعاون کا شکریہ ادا کرتا ہے۔

1- اعداد و شمار در بارہ ابتدائی مدارس و فراہمی تدریسی کٹ

ڈویژن وار مدارس کے بارے میں ۔

تحصیل ضلع ڈویژن	مدارس کی تعداد		مدارس کی جن میں تدریسی کٹ موجود ہے۔		مدارس کی تعداد جہاں تدریسی کٹ موجود نہیں	
	مڈل	پرائمری	مڈل	پرائمری	مڈل	پرائمری
ایبٹ آباد	۳۴	۳۹۳	۳۰	۳۸۶	۴	۷
ہری پور	۳۵	۲۴۸	۳۵	۱۶۲	-	۸۶
میزان ضلع ایبٹ آباد	۶۹	۶۴۱	۶۵	۵۴۸	۴	۹۳
مانسہرہ	۳۶	۴۳۵	۳۶	۳۳۴	-	۱۰۱
بشہ گرام	۱۵	۱۶۵	۱۳	۶۷	۲	۷۷
میزان ضلع مانسہرہ	۵۱	۶۰۰	۴۹	۴۰۱	۲	۱۷۸
میزان ضلع کوہستان	۲	۵۴	-	-	۲	۵۴
میزان ہزارہ ڈویژن	۱۲۲	۱۲۹۵	۱۱۴	۹۶۹	۸	۳۲۵
پشاور	۲۷	۲۱۲	۲۷	۱۸۰	-	۳۲
چارسدہ	۱۶	۲۳۴	۱۶	۱۹۵	۲	۳۹
نوشہرہ	۱۴	۲۱۰	۱۱	۱۷۵	۳	۳۵
میزان ضلع پشاور	۵۷	۶۵۶	۵۲	۵۵۰	۵	۱۰۶
مردان	۱۹	۲۶۹	۱۴	۱۴۸	۵	۲۲۱
صوابی	۲۲	۲۲۹	۲۲	۱۰۴	-	۱۲۵
میزان ضلع مردان	۴۱	۵۹۸	۳۶	۲۵۲	۵	۳۴۶
کوہاٹ	۱۶	۱۷۵	۱۶	۱۵۳	-	۲۲
ہنگو	۸	۱۰۴	۸	۶۰	-	۴۴
کرک	۹	۱۸۲	۸	۱۷۲	۱	۱۰
میزان ضلع کوہاٹ	۳۳	۴۶۱	۳۲	۳۸۵	۱	۷۶
میزان ڈویژن پشاور	۱۳۱	۱۷۱۵	۱۲۰	۱۱۸۷	۱۱	۵۲۸

۔ لڑکوں کے مدارس کے بارے میں ۔

تحصیل / ڈویژن	مدارس کی تعداد		مدارس کی تعداد جن میں تدریسی کٹ موجود ہے۔		مدارس کی تعداد جہاں تدریسی کٹ موجود نہیں۔	
	مڈل	پرائمری	مڈل	پرائمری	مڈل	پرائمری
بالیونی مستوج	۴۵	۲۶۷	۳۸	۱۸۰	۷	۸۷
اپر چترال	۱۷	۱۲۳	-	۱۵	۱۷	۱۰۸
لوئر چترال	۲۰	۱۰۸	۲۰	۷۲	-	۳۶
میزان ضلع سوات	۸۲	۴۹۸	۵۸	۲۶۷	۲۴	۲۳۱
دیر	۱۰	۹۶	۱۰	۴۹	-	۴۷
تیمرگرہ	۲۱	۱۵۲	۱۳	۱۰۱	۸	۵۱
جندول	۵	۴۵	۲+۵ل	۲۲	-	۲۳
وارڈی	۷	۸۹	۲	۵۰	۵	۳۹
میزان ضلع دیر	۴۳	۳۸۲	۳۰+۲ل	۲۲۲	۱۳	۱۶۰
چترال	۱۴	۶۳	۱۰	۵۲	۳	۱۱
مستوج خوست	۱۰	۷۹	۱۰	۴۰	-	۳۹
میزان چترال	۲۴	۱۴۵	[illegible]	۹۲	۳	۵۰
میزان ایجنسی	۱۱	۱۴۳	۷	۶۱	۴	۸۲
میزان مالاکنڈ ڈویژن	۱۵۹	۱۱۷۰	۱۱۵+۵ل	۶۴۲	۴۴	۵۲۳

۔د لڑکوں کے مدارس کے بارے میں ہ۔

تحصیل / ضلع / ڈویژن	مدارس کی تعداد		مدارس کی تعداد جن میں تدریسی کٹ موجود ہے۔		مدارس کی تعداد جہاں تدریسی کٹ موجود نہیں	
	مڈل	پرائمری	مڈل	پرائمری	مڈل	پرائمری
بنوں	۱۲	۲۲۳	-	۳۱	-	۱۹۲
لکی	۱۲	۲۱۸	۱۲	۱۳۸	-	۸۰
میران شاہ	۲۴	۴۴۱	۱۲	۱۶۹	-	۲۷۲
ڈی آئی خان	۲۱	۲۶۱	۲۱	۲۰۱	-	۶۰
کلاچی	۴	۸۴	۳	۲۰	-	۶۴
ٹانک	۷	۹۰	۶	۷۱	-	۱۳
میران شاہ خوشحالی	۳۰	۴۳۵	۳۰	۲۹۲	-	۱۳۷
میران شاہ ترقیاتی	۵۴	۸۷۶	۴۲	۴۶۱	-	۴۰۹
صوبہ سرحد	۴۰۴۴	۵۰۵۶	۳۹۱ ۴۲	۳۲۵۹	۶۳	۱۷۹۱

اعداد و شمار دربارہ ابتدائی مدارس و فراہمی تدریسی کٹ

— و لڑکیوں کے مدارس کے بارے میں :-

تحصیل / ڈویژن / ضلع	مدارس کی تعداد		مدارس کی تعداد جن میں تدریسی کٹ موجود ہے۔		مدارس کی تعداد جہاں تدریسی کٹ موجود نہیں۔	
	مڈل	پرائمری	مڈل	پرائمری	مڈل	پرائمری
ایبٹ آباد	۱۳	۱۹۴	۱	۱۰۲	۱۲	۹۲
ہری پور	۵	۷۹	۱	۲۵	۴	۵۴
میزان ضلع ایبٹ آباد	۱۸	۲۷۳	۲	۱۲۷	۱۶	۱۴۶
مانسہرہ	۸	۱۳۳	۸	۳۸	-	۹۵
بٹ گرام	۱	۵۵	۱	-	-	۵۵
میزان ضلع مانسہرہ	۹	۱۸۸	۹	۳۸	-	۱۵۰
میزان ضلع کوہستان	-	۲	-	-	-	۲
میزان ہزارہ ڈویژن	۲۷	۴۶۳	۱۱	۱۶۵	۱۶	۲۹۸
پشاور	۱۴	۱۲۷	۱۴	۱۲۷	-	-
چارسدہ	۲	۷۶	۲	۷۴	-	۲
نوشہرہ	۸	۸۷	۸	۷۹	-	۸
میزان ضلع پشاور	۲۴	۲۹۰	۲۴	۲۸۰	-	۱۰
مردان	۵+۲۴	۱۳۶	۵+۲۴	۹۴	-	۴۲
صوابی	۷	۱۳۰	۷	۸۵	-	۴۵
میزان ضلع مردان	۱۲+۲۴	۲۶۶	۱۲+۲۴	۱۷۹	-	۸۷
کوہاٹ	۵	۷۷	۵	۷۲	-	۵
ٹانک						
کرک	۳	۷۲	۳	۵۳	-	۱۹
میزان ضلع کوہاٹ	۸	۱۴۹	۸	۱۲۵	-	۲۴
میزان پشاور ڈویژن	۴۴+۴۴	۷۰۵	۴۴+۴۴	۵۸۴	-	۱۲۱

۔: لڑکیوں کے مدارس کے بارے میں :۔

تحصیل ضلع ڈویژن	مدارس کی تعداد		مدارس کی تعداد جن میں تدریسی کٹ موجود ہے		مدارس کی تعداد جہاں تدریسی کٹ موجود نہیں	
	مڈل	پرائمری	مڈل	پرائمری	مڈل	پرائمری
میزان ضلع سوات	۹	۱۳۹	۵	۲۵	۴	۱۱۴
میزان ضلع مالاکنڈ ایجنسی	۱	۳۷	۱	۳۷	-	-
میزان ضلع دیر	۳	۸۳	۳	۴۰	-	۵۳
میزان ضلع چترال	۱	۳۳	-	-	۱	۳۳
میزان [illegible]	۱۴	۲۹۱	۹	۹۲	۵	۱۹۹
بنوں	۸	۸۶	۸	۸۶	-	۲۴۷
لکی	۵	۶۰	۵	۶۰	-	۲۰
میزان ضلع بنوں	۱۳	۱۴۶	۱۳	۱۴۶	-	۴۴
ٹوچی۔ آئی خیل	۸	۱۱۰	۸	۶۰	-	۵۰
کلاچی / ٹانک	۳	۴۷	۳	۴۰	-	۷
میزان [illegible]	۱۱	۱۵۷	۱۱	۱۰۰	-	۵۷
میزان ڈویژن ڈیرہ اسماعیل خان	۲۴	۳۰۳	۲۴	۲۲۶	-	۱۰۱
میزان کل [illegible]	۱۰۹	۱۸۱۲	۹۳ [illegible]	۱۰۵۶	۲۱	۷۱۹

مرد معلمین کی کل تعداد درجہ وار :۔

تحصیل ضلع ڈویژن	بی ایڈ	ایم بی	ایس وی	ڈی ایگ سٹ	پی ٹی آئی	معلم اسلامیات	جے وی پی ٹی سی	ان سروس	
ایبٹ آباد	۳۴	۳۷	۶۲	۳۲	۳۴	۲۲	۵۰۷	۲۱۷	
ہری پور	۳۵	۳۵	۳۵	۳۴	۳۴	۳۱	۳۷۲	۱۶۶	
میزان ضلع ایبٹ آباد	۶۹	۷۲	۹۷	۶۶	۶۸	۵۳	۸۷۹	۳۸۳	
مانسہرہ	۳۶	۴۳	۵۸	۳۴	۳۵	۲۸	۴۸۷	۱۰۲	
بٹ گرام	۱۹	۱۷	۲۴	۱۵	۱۵	۲۳	۸۰	۱۹۹	
میزان ضلع مانسہرہ	۵۵	۶۰	۸۲	۴۹	۵۰	۵۱	۷۷۷	۳۰۱	
میزان ضلع کوہستان	۲	۲	۲	۱	۲	۱۲	۷۲	۷۵	
میزان ڈویژن ہزارہ	۱۲۶	۱۳۴	۱۸۱	۱۲۶	۱۲۰	۱۱۶	۱۷۱۸	۷۵۹	
پشاور	۲۷	۳۹	۵۴	۲۷	۲۷	۲۷	۹۰۴	۴۷	
چارسدہ	۱۶	۱۸	۷	۱۶	۱۶	۱۶	۸۶۱	۲۵	۸ ڈی ایس + ۱۳ پی ٹی سی + ۱۲ ایس وی
نوشہرہ	۱۴	۱۳	۲۱	۱۴	۱۴	۱۳	۵۹۸	۸۹	
میزان ضلع پشاور	۵۷	۷۰	۸۲	۶۷	۵۷	۵۶	۲۳۶۳	۱۶۸	۸ ڈی ایس + ۲ ایس وی
مردان	۱۹	۲۰	۳۰	۱۹	۱۹	۱۹	۷۲۰	۱۱۷	
صوابی	۲۵	۲۴	۳۳	۲۰	۲۱	۲۶	۴۸۷	۵۲	
میزان ضلع مردان	۴۴	۴۴	۶۳	۳۹	۴۰	۴۵	۱۲۰۷	۱۶۹	
کوہاٹ	۱۶	۱۶	۲۲	۱۴	۱۴	۱۶	۲۷۳	۳۰	
بنگو	۸	۸	۱۵	۷	۸	۸	۳۳۳	۲۵	
کرک	۹	۱۱	۱۴	۹	۸	۹	۴۰۴	-	
میزان ضلع کوہاٹ	۳۳	۳۵	۴۱	۳۰	۳۲	۳۴	۹۱۰	۵۵	
میزان پشاور ڈویژن	۱۳۴	۱۴۹	۲۰۶	۱۱۶	۱۲۹	۱۲۴	۴۴۸۰	۳۹۲	

معلمین کی کل تعداد درجہ وار:-

تفصیل	بی ایڈ	ایم ایڈ	ایم اے	ایم ایس سی	ایم او ایل	ایم کام	بی ایس سی	بی اے	ایف اے / ایف ایس سی	میٹرک
بالائی [illegible]	۴۵	۷۰	۸۶	۴۷	۵۱	۱۱۹	۷۱۱	۴۱۹		
[illegible]	۱۷	۲۲	۳۲	۲۰	۲۳	۵۱	۲۴۲	۱۶۵		
[illegible]	۲۱	۴۷	۴۰	۳۰	۲۸	۵۸	۱۹۷	۱۷۳		
میزان ضلع سرائیکی	۸۳	۱۱۹	۱۵۹	۹۷	۱۰۱	۲۲۸	۱۱۵۰	۷۵۷		
[illegible]	۱۱	۱۸	۲۳	۱۰	۱۰	۵۹	۷۲	۱۱۹		
تیمرگرہ	۲۱	۳۵	۴۹	۲۰	۲۱	۱۰۹	۳۹۸	۷۷		
جنرل [illegible]	۵	۱۰	۱۳	۵	۶	۲۶	۶۴	۴۷		
[illegible]	۷	۱۰	۱۴	۷	۷	۵۱	۱۲۹	۵۰		
میزان ضلع [illegible]	۴۴	۷۳	۹۷	۴۲	۴۴	۲۴۵	۴۴۳	۴۹۳		
[illegible]	۷	۸	۱۳	۴	۹	۴۸	۷۲	۲۱		
[illegible] خست	۵	۲۰	۷	-	۸	۳۱	۱۲۰	+ ۲۵	۱۵ TT + ڈم	
میزان ضلع [illegible]	۱۲	۲۸	۲۰	۴	۱۷	۷۹	۱۹۲	+ ۲۶	۱۵ TT + ڈم	
[illegible]	۱۸	۱۱	۱۶	۱۱	۱۱	۵۷	۲۶۸	۱۰۵		
میزان [illegible]	۱۵۰	۲۲۱	۲۹۲	۱۵۴	۱۴۳	۴۰۹	۱۴۷۳	۱۲۰۱	۳۰ TT + ۲ ڈم	
[illegible]	۱۲	۱۲	۲۴	۱۲	۱۲	۱۲	۴۴۹	۶۱	۲ TT + ۲ ڈم	
[illegible]	۱۲	۱۲	۲۲	۱۲	۱۲	۱۲	۴۲۶	۲		
میزان ضلع [illegible]	۲۴	۲۴	۴۶	۲۴	۲۴	۲۴	۸۷۵	۱۳		
[illegible]	۲۱	۲۲	۴۵	۱۸	۲۱	۲۱	۵۶۱	-		
[illegible]	۲	-	۷	۱	۲	۳	۱۶۱		۲ ڈم + ۲ TT	
[illegible]	۶	۶	۱۰	۶	۶	۶	۱۶۰			
میزان ضلع [illegible]	۲۹	۳۱	۶۲	۲۵	۳۰	۴۰	۸۶۲		۲ ڈم + ۲ TT	
میزان [illegible]	۵۳	۵۵	۱۰۸	۴۹	۵۴	۵۴	۱۷۳۷	۱۳		
میزان کل صوبہ بلوچستان	۵۶۰	۴۴۹	۷۸۵	۴۴۵	۴۷۶	۹۱۴	۱۴۰۸	۲۲۶۵		

معلمات کی کل تعداد درجہ وار :-

تحصیل ضلع ڈویژن	بی ایڈ	سی ٹی	ایس وی	ڈپلوما ان ایجوکیشن	پی ٹی سی	مقامی سند یافتہ	جے وی / ایس وی	او ٹیچرز سرٹیفکیٹ		
ایبٹ آباد	۱۳	۱۴	۲۵	۱۳	۱۳	۱۳	۳۹۴	۱۵۲		
ہری پور	۵	۷	۱۱	۵	۵	۵	۱۹۱	۸۷		
میزان ضلع ایبٹ آباد	۱۸	۲۱	۳۶	۱۸	۱۸	۱۸	۵۸۵	۲۳۹		
مانسہرہ	۹	۹	۱۲	۷	۸	۸	۲۴۰	۵۲		
بٹگرام	۱	۱	۲	۱	۱	۱	۱۲	۴۸		
میزان ضلع مانسہرہ	۷	۱۰	۱۴	۸	۹	۹	۲۵۲	۱۰۰		
میزان ضلع کوہستان	-	-	-	-	-	-	-	۴		
میزان ہزارہ ڈویژن	۲۴	۳۱	۵۰	۲۶	۲۷	۲۷	۸۳۷	۳۴۳		
پشاور	۱۴	۱۴	۲۴	۱۴	۱۴	۲۴	۷۱۶	-		
چارسدہ	۲	۲	۲	۲	۲	۳	۲۱۰	-		
نوشہرہ	۸	۳	۴	-	۸	۸	۲۴۰	۳۲		
میزان ضلع پشاور	۲۴	۱۹	۳۰	۱۶	۲۴	۳۴	۱۱۴۶	۳۲		
مردان	۳	۶ ۳ ریٹ	۱۰ ۱ ریٹ	۵	۵	۵	۱۵۵	۱۸۹		
صوابی	۵	۷	۱۲	۶	۷	۷	۱۴۱	۱۵۵		
میزان ضلع مردان	۸	۱۳ ۳ ریٹ	۲۲ ۱	۱۱	۱۲	۱۲	۲۹۶	۳۴۴		
کوہاٹ بنگو	۵	۶	۶	۵	۵	۵	۲۵۸	۲۵		
کرک	۳	۳	۴	۳	۳	۳	۵۴	۴۶		
میزان ضلع کوہاٹ	۸	۹	۹	۸	۸	۸	۳۱۲	۷۱		
میزان ضلع پشاور ڈویژن	۴۰	۴۱ ۱۳ ریٹ	۶۱ ۱ ریٹ	۳۵	۴۴	۵۴	۱۵۴۴	۴۴۷		

معلمات کی کل تعداد درجہ وار:۔

تحصیل ضلع ڈویژن	بی ٹی	ایم	ایس وی	ڈرائنگ	ڈی آئی	ہیڈ ماسٹرز	جے وی سی	
ضلع سورت	۹	۹	۹	۹	۹	۱۲	۵۶	۲۶۹
ماڈل کنڈرگارٹن	۱	۱	۲	۱	۱	۲۰	۱۰۳	۳۳
ڈیسر	۱	۳	۶	۲	۲	۱	۱۱۶	۱۳۱
چورل	۱	۱	۱	-	۱	۶	۴۲	۵۲
مزرق ماڈل کنڈرگارٹن	۱۲	۱۴	۱۸	۱۲	۱۳	۳۹	۳۱۷	۴۸۵
بنور	۸	۹	۱۴	۸	۸	۸	۲۰۰	-
لکی	۵	۵	۶	۵	۴	۵	۷۰	۴۹
میزان ضلع بلسار	۱۳	۱۴	۲۰	۱۳	۱۲	۱۳	۲۷۰	۴۹
ولی رائی خان	۹	۸	۸	۸	۸	۸	۲۷۴	-
کلدچی ملانگ	۳	۴	۳	۳	۳	۳	۷۴	۲
میزان ضلع ڈانگ	۹	۱۲	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۴۴۸	۲
میزان ضلع ڈویژن	۲۴	۲۶	۳۱	۲۴	۲۳	۲۴	۹۱۸	۵۱
میزان کل صوبہ سرحد	۹۸	۱۱۲	۱۳۰	۱۰۷	۹۷	۱۴۴	۳۵۴۶	۳۲۶

مرد مستفیدین کی تعداد درجہ وار (جنہوں نے کورسوں میں شمولیت کی)

تحصیل ضلع / ڈویژن	بی ایڈ	ایم سی ٹی	ایم ایڈ	ڈپلومہ ان ایجوکیشن	پی ٹی سی	معلم التجوید	پی ٹی سی بے زمینی	انٹرمیڈیٹ	
ایبٹ آباد	-	-	-	-	-	-	-	-	
ہری پور	-	-	۶	-	-	-	۵۹	۵	
میزان ضلع ایبٹ آباد	-	-	۶	-	-	-	۵۹	۵	
مانسہرہ	۱۰	-	۲	-	-	۳	۱۴۹	-	
بٹگرام	-	-	-	-	-	-	۱۰	۴۲	
میزان ضلع مانسہرہ	-	-	۲	-	-	۳	۱۴۹	۴۲	
میزان ضلع بٹگرام	-	-	-	-	-	-	-	-	
میزان ڈویژن ہزارہ	۱۰	-	۸	-	-	۳	۲۳۸	۴۷	
پشاور	-	-	۲۱	-	-	-	۱۱۳	۲۴	
چارسدہ	-	۴	۳	۱	-	-	۷۴	-	
نوشہرہ	-	-	-	-	-	-	-	-	
میزان ضلع پشاور	-	۴	۲۴	۱	-	-	۱۸۷	۲۴	
مردان	-	-	-	-	-	-	-	-	
صوابی	-	-	-	-	-	-	۲۵	-	
میزان ضلع صوابی	-	-	-	-	-	-	۲۵	-	
کوہاٹ	-	-	۱	۳	-	-	-	-	
بنگش	-	-	-	-	-	-	۴۰	-	
کرک	۴	۴	۸	۲	-	-	۱۹۹	۴	
میزان ضلع کوہاٹ	۴	۴	۹	۵	-	-	۲۳۹	۴	
میزان ڈویژن پشاور	۴	۱۲	۳۳	۶	-	-	۴۵۱	۲۸	

معلمین کی تعداد درجہ وار۔ (جنہوں نے کورسوں میں شمولیت کی)

تحصیل ضلع ڈویژن	بی ایڈ	سی ٹی	ایس وی	ڈرائنگ ماسٹر	پی ٹی آئی	معلمات اسکولز	پی ٹی سی	اے ٹی سی	
بابوزئی مٹہ	-	-	-	-	-	-	۴۰	-	
ایبوریے محوگر	-	-	-	-	-	-	۲۰	-	
میزان ضلع سوات	-	-	-	-	-	-	۵۰	-	
دیر	-	-	-	۱	۷	۵۹	۲۵	۳۵	
تیمرگرہ	۱۱	۱۰	۹	-	-	-	۲۶۸	۲۵۵	
جندول وارڑی	۲	۴	۳	-	-	-	۲۰	-	
میزان ضلع دیر	۱۳	۱۴	۱۲	۱	۷	۵۹	۴۱۳	۲۹۰	
چترال	-	۲	۲	-	-	-	۱۴	-	
مستوج خوست	-	۹	۱	-	-	-	۱۷	-	
میزان ضلع چترال	-	۱۱	۳	-	-	-	۳۱	-	
مالاکنڈ ایجنسی	-	-	-	-	-	-	۷	-	
میزان مالاکنڈ ڈویژن	۱۳	۲۵	۱۵	۱	۷	۵۹	۵۰۱	۲۹۰	
بنوں	-	-	-	-	-	-	۴۸	-	
لکی	-	-	۶	-	-	-	۱۰۱	-	
میزان ضلع بنوں	-	-	۶	-	-	-	۱۴۹	-	
ڈی آئی خان	۵	۱۲	۶	۲	۱۶	-	۲۶۱	-	
ٹانک	-	۱	۱	-	-	-	۱۱۵	-	
کوہاٹ	-	-	-	-	-	-	۴۸	-	
میزان ضلع ڈی آئی خان	۵	۱۳	۷	۲	۱۶	-	۴۱۹	-	
میزان ڈویژن	۸	۳۸	۲۲	۳	۲۳	-	۵۶۸	-	
میزان کل صوبہ سرحد	۳۵	۸۱	۸۶	۱۱	۳۰	۶۵	۱۸۶۸	۲۸۵	

معلمات کی کل تعداد درجہ وار۔ (جنہوں نے کورسوں میں شمولیت کی)

تحصیل ضلع ڈویژن	بی ایڈ	ایم ایڈ	ایم فل	پی ایچ ڈی	ایم اے/ایم ایس سی	بی اے/بی ایس سی	نان گریجویٹ	
ایبٹ آباد	۱۲	۱۴	-	-	-	۶	۳	
ہری پور	-	-	-	-	۳	۳۰	۲	
میزان ضلع ایبٹ آباد	-	-	-	-	۳	۳۶	۵	
مانسہرہ	-	-	-	-	-	-	-	
بٹگرام	-	-	-	-	-	۴	۲	
میزان ضلع مانسہرہ	-	-	-	-	-	۴	۲	
میزان ضلع تورغر	-	-	-	-	-	-	-	
میزان سکول ہزارہ ڈویژن	-	-	-	-	۳	۴۸	۷	
پشاور	۱۴	۱۴	۱۴	۲۴	۱۴	۷۱۶	-	
چارسدہ	-	۲	-	۲	-	۶۰	-	
نوشہرہ	-	۳	-	۸	-	۱۵	-	
میزان ضلع پشاور	۱۴	۱۹	۱۴	۳۰	۲۴	۷۹۱	-	
مردان	-	-	-	-	-	۲۵۰	-	
صوابی	-	-	-	-	-	۵۰	۲۴۶	
میزان ضلع مردان	-	-	-	-	-	۳۰۰	۲۴۶	
کوہاٹ	-	-	-	-	-	-	-	
ہنگو	-	-	-	-	-	-	-	
کرک	-	-	-	-	-	-	-	
میزان ضلع کوہاٹ	-	-	-	-	-	-	-	
میزان پشاور ڈویژن	۱۴	۱۹	۱۴	۳۰	۲۴	۱۰۹۱	۲۴۲	

حاضرات کی کل تعداد درجہ وار:- (جنہوں نے کورسوں میں شرکت کی)

تعلیمی ضلع ڈویژن	بی ایڈ	سی ٹی	ایس وی	ہائر ڈگری	پی ٹی آئی	معلمی سرٹیفکیٹ	جے وی / پی ٹی سی	ان سروس ٹریننگ	
ضلع سورت	-	-	۱	-	۲	-	۴	-	
ضلع بیر	-	-	-	-	-	-	۳	۱۱۶	
ضلع پیرال	-	-	-	-	-	-	-	-	
مالاکد ایجنسی	-	-	-	-	-	-	۱۰	-	
میزان مالاکد ڈویژن	-	-	۱	-	۲	-	۱۴	۱۱۶	
بنیر	-	-	-	-	-	-	۱۳۰	۴۰	
سوات	۲	۱	۱	۲	-	-	۷۰	۳۰	
میزان ضلع بنیر سوات	۲	۱	۱	۲	-	-	۲۰۰	۷۰	
دیر خاص	۸	-	-	۲۷	۸	۸	۲۷۴	-	
کوہستان مرکز	۳	۴	۳	۴	۳	۳	۱۰	۲	
میزان دیر کوہستان	۱۳	۴	۳	۱۹	۱۱	۱۱	۲۸۴	۷۲	
میزان ڈویژن	۱۳	۵	۴	۱۳	۱۱	۱۱	۴۸۴	۷۲	
میزان کل صوبہ	۲۷	۲۴	۳۵	۲۷	۴۰	۳۵	۱۴۲۷	۴۳۷	

II۔ تعلیمی کوائف سے متعلق :۔

۱۔ کیا آپ کے حلقہ کے پرائمری مدارس کے معلمین تدریسی کٹ کا استعمال کرتے ہیں؟

	ہاں	نہیں	۰	میزان
مرد	۲۴	۳	۱	۲۸
خواتین	۱۸	۲	-	۲۰
میزان	۴۲	۵	۱	۴۸
فیصد	۸۷٫۵	۱۰٫۴	۲٫۱	۱۰۰

۲۔ کیا آپ اور آپ کے اے ایس ۔ڈی اسٹاف مدارس کے معلمات کے تدریسی کٹ کے استعمال کے بارے میں معلمین کی رہنمائی کرتے ہیں؟

	ہاں	نہیں	۰	میزان
مرد	۲۶	۲	-	۲۸
خواتین	۱۵	۲	۳	۲۰
میزان	۴۱	۴	-	۴۸
فیصد	۸۶٫۴	۸٫۴	۶٫۲	۱۰۰

۳۔ کیا آپ اور آپ کے اے ایس ڈی اسٹاف لاگ بک میں تدریسی کٹ کے استعمال نہ کرنے کے بارے میں اندراجات کرتے ہیں؟

	ہاں	نہیں	۰	میزان
مرد	۲۶	۲	-	۲۸
خواتین	۱۶	۴	-	۲۰
میزان	۴۲	۶	-	۴۸
فیصد	۸۷٫۵	۱۲٫۵	-	۱۰۰

۴۔ کیا آپ اور آپ کے اسٹاف ممبران نے تدریسی کٹ کے کسی کورس میں شرکت کی ہے؟

	ہاں	نہیں	۰	میزان
مرد	۱۸	۹	۱	۲۸
خواتین	۱۴	۵	۱	۲۰
میزان	۳۲	۱۴	۲	۴۸
فیصد	۶۶٫۸	۲۹٫۲	۴	۱۰۰

۵۔ کیا آپ کے حلقے کے متعلمین رہنمائے اساتذہ کُتب کا استعمال کرتے ہیں؟

	ہاں	نہیں	؟	میزان
مرد	۲۵	۲	۱	۲۸
خواتین	۱۶	۴	-	۲۰
میزان	۴۱	۶	۱	۴۸
فیصد	۸۵٫۴	۱۲٫۵	۲٫۱	۱۰۰

۶۔ اگر آپ کا جواب نفی میں ہے تو کیا آپ ان کی رہنمائی کرتے ہیں اور اس کا اندراج مدرسہ کی لاگ بک میں بھی کرتے ہیں؟

	ہاں	نہیں	؟	میزان
مرد	۲۳	۳	۲	۲۸
خواتین	۱۹	۱	۲	۲۰
میزان	۳۹	۴	۳	۴۸
فیصد	۸۱	۱۲٫۵	۶٫۵	۱۰۰

۷۔ آپ نے جس ورکشاپ / کورس میں شرکت کی اس کے بارے میں آپکی کیا رائے ہے؟ کیا آپ کے لئے مفید ثابت ہوئی / ہوا؟

	ہاں	نہیں	؟	میزان
مرد	۲۴	-	۴	۲۸
خواتین	۱۵	۲	۳	۲۰
میزان	۳۹	۲	۷	۴۸
فیصد	۸۱	۴٫۴	۱۴٫۶	۱۰۰

۸۔ کیا آپ کے خیال میں کورس کا دورانیہ کافی تھا؟

	ہاں	نہیں	؟	میزان
مرد	۱۴	۱۰	۴	۲۸
خواتین	۹	۳	۸	۲۰
میزان	۲۳	۱۳	۱۲	۴۸
فیصد	۴۷٫۹	۲۷٫۱	۲۵	۱۰۰

۹۔ اگر نہیں تھا تو کورس کا دورانیہ کتنا ہونا چاہیے تھا؟

	دو	تین	چار	پانچ	چھ
مرد	۵	۳	۱۵	۵	۲
خواتین	۱	۸	۷	۴	۲۰
میزان	۶	۱۱	۲۲	۹	۴۸
فیصد	۱۲٫۳	۲۳	۴۶	۱۸٫۷	۱۰۰

۱۰۔ کیا آپ پرائمری مدارس کے معلمین کے تجدیدی کورسوں میں شمولیت کرنے کے بعد تدریس و تعلم کے بارے میں ان کے رویہ میں کوئی تبدیلی محسوس کرتے ہیں؟

	کافی حد تک	کسی حد تک	بالکل نہیں	٥	میزان
مرد	۸	۱۶	۳	۱	۲۸
خواتین	۸	۵	۱	۶	۲۰
میزان	۱۶	۲۱	۴	۷	۴۸
فیصد	۳۳٫۳	۴۳٫۸	۸٫۳	۱۴٫۶	۱۰۰

۱۱۔ کیا آپ معلمین کی دوماہی تجدیدی کورسوں میں نامزدگیاں کرنے کے بعد کوئی متبادل مقرر کیا کرتے ہیں؟

		ہاں	نہیں	٥	میزان
	مرد	۱۸	۶	۴	۲۸
	خواتین	۱۳	۱	۶	۲۰
	میزان	۳۱	۷	۱۰	۴۸
	فیصد	۶۴٫۶	۱۴٫۶	۲۰٫۸	۱۰۰

۱۲۔ کیا آپ کے خیال میں ایسے اوقات میں طلباء کی تعلیم متاثر ہوتی ہے؟

	ہاں	نہیں	٥	میزان
مرد	۱۶	۵	۷	۲۸
خواتین	۱۰	۵	۵	۲۰
میزان	۲۶	۱۰	۱۲	۴۸
فیصد	۵۵	۲۱	۲۵	۱۰۰